

Såtidforsøgene giver ny viden og nye spørgsmål

Af Klaus Loehr-Petersen

Dyrkningsforsøgene efter såkalenderen på en række gårde sidste år viste mindre forskelle i høstudbytte end i haveforsøgene ved Vestjyllands Højskole (se nr. 5/6, 2005 og nr. 6, 2006). Forsøgene har lært os nogle nye aspekter ved brugen af såkalenderen, og har givet nye spørgsmål. Nogle af dem håber vi at få svar på i forsøgene i 2007.

Foreningen har i 2006 fået projektmidler fra Fonden for Økologisk Landbrug til forsøg med dyrkning efter Maria Thuns Såkalender (se omtale i nr. 3, 2006). Afgrøderne er høstet og vejjet, så de kvantitative resultater er i hus. De mere kvalitative resultater er endnu (primo februar) ikke alle opgjort – der mangler nogle laboratorieanalyser og opgørelse over holdbarhed af gulerødder og kartofler.

Høstens størrelse er naturligvis interessant, både for en haveejer og en landmand. Fra Maria Thuns forsøg, fra de danske haveforsøg i Vestjylland og fra mange brugere af såkalenderen ved vi, at der er meget positive erfaringer med at så, luge og høste efter angivelserne i såkalenderen. Det har derfor været spændende at prøve i større skala med markafgrøder efter godkendte forsøgsnormer.

Vi har flere gange i forløbet haft kontakt til Matthias Thun som rådgiver, og både før og efter

årets forsøg haft ham med til et møde med konsulenter og forsøgsværter.

Foruden markforsøgene er der på Statens Forskningscenter i Flakkebjerg lavet forsøg i plast/net-tunnel med vårhvede, hørfrø, radise og rucola. Disse forsøg har til formål at undersøge, om de høstede frø fra de gunstige tidspunkter er af en bedre kvalitet som såsæd end frø fra de planter, der er dyrket og høstet på ugunstige tidspunkter. Da resultaterne fra analyserne af frøene ikke er klar, vil vi omtale dem i næste nummer.

Om markforsøgene:

Vi har i 2006 lavet forsøg med vårhvede, kartofler, hørfrø, gulerødder og majs. De tre første afgrøder er dyrket af følgende jyske økologiske og biodynamiske landmænd og er registreret i Landsforsøgene: (Bogstaverne referer til resultatlisten nedenfor)

Kartofler: hos Susanne Hyldegaard og Mads Lystbæk i Spjald (A), Ninna og Niels Bjarne Frederiksen i Sdr. Felding (B) og Henrik Kjær på Vestjyllands Højskoles jord (C).

Vårhvede: hos Hanne og Vagn Borg ved Tistrup (D) og Korna og Johannes Jensen ved Vildbjerg (E).

Et tredje forsøg med vårhvede måtte opgives på af en stort angreb af stankelbenslarver, der åd kornets rødder.

Kartofler	Avler A	Avler B	Avler C
Gunstigt tidspunkt	284,1 kg (+12,2%)	207,6 kg	287,1 kg
Ugunstigt	253,1 kg	207,4 kg	305,1 kg (+6,3%)

Vårhvede	Avler D	Avler E	
Gunstigt tidspunkt	29,6 kg	28,7 kg (+5,5%)	
Ugunstigt	31,3 kg (+5,7%)	27,2 kg	

Hørfrø	Avler F		
Gunstigt tidspunkt	14,8 kg (+11,2%)		
Ugunstigt	13,3 kg		

Majs	Avler G		
Gunstigt tidspunkt	62,7 kg		
Ugunstigt	62,8 kg		

Gulerødder	Avler H (m/ kisel)	Avler I (u/ kisel)	
Gunstigt tidspunkt	200,1 kg	204,4 (+1,5%)	
Ugunstigt	212,2 kg (+6%)	201,4 kg	

Oliehør
sået
gunstig dag

27. april

Hørfrø blev også dyrket hos Korna og Johannes Jensen (F), der i flere år har haft en stor produktion af hørfrø, som de selv laver koldpresset olie af og forhandler.

Desuden blev der lavet forsøg med majs af Torben Matthiesen ved Nykøbing Falster (G) og gulerødder af Christa og Günther Lorenzen ved Tønder, både med 1 x kiselpræparat (H) og uden (I).

Hver afgrøde blev sået/lagt i 4 parceller på gunstige dage iflg. Såkalenderen (roddage til kartofler og gulerødder, frugtdage til hvede, hørfrø og majs) og 4 parceller på ugunstige dage (stregdage), så der for hver afgrøde på hvert sted blev anlagt 8 parceller. Der var så få dage som muligt mellem såningerne, i praksis 0-4 dage.

Høstudbytteerne ligger generelt ret ens på de forskellige forsøg. Tallene i skemaet er gennemsnit af de 4 parceller fra hhv. gunstige og ugunstige tidspunkter.

Vi har naturligvis drøftet årsagen til, at forskellene ikke er større, og at der i nogle tilfælde er et større udbytte i de ugunstige parceller.

På et evalueringsmøde med

Matthias Thun i december nævnte han en række forhold, der har betydning for virkningen af konstellationerne på planterne:

- 1) jorden skal bearbejdes mindst 6 cm. i dybden i samme konstellation, som er gunstig for den afgrøde, man vil så eller plante. Det kan gøres lige før såningen eller på et tidligere tidspunkt, hvor der var samme konstellation. Ved de nævnte forsøg er der foretaget jordbearbejdning i min. 6 cm samtidig med såning eller kartoffellægning. Undtaget er ved såning af gulerødder, der er sået i 2 cm dybde uden yderligere jordbearbejdning.
- 2) Vanding med overbrusning som markvanding svækker virkningen af konstellationerne. Det gælder ikke vandning med dryp- eller siveslanger. De fleste af forsøgsmarkerne blevet vandet pga. en let jord og den tørre sommer. Derved blev forsøgene også mere "virkelighedsnære". Vandingen kan have været med til at udligne evt. forskelle mellem dyrkning på gunstige og ugunstige tidspunkter. Hos K. og J. Jensen (avler E og F) blev der ikke vandet, da deres jord holder bedre på vandet end de andre forsøgsværter, der har lettere/mere sandede jorder.

Vi har bedt Matthias Thun undersøge, om der er andre konstellationer, der er bedre at bruge, hvis man er nødt til at vande sine marker.

Et andet spørgsmål er, om en positiv effekt af et gunstigt såtidspunkt kan overflødiggøre vandigt på lette jorder. Det vil være interessant at undersøge.

3) Hvis man gøder sin jord om foråret, kort før såning, har konstellationerne vanskeligere ved at virke ind i jorden. Maria Thun anbefaler at gøde med godt omsat kompost om efteråret. Det gør man i landbruget typisk kun på marker med en vinterafgrøde. Ved pløjning af kløvergræsmarker om foråret gøder man som regel om foråret med kompost eller gylle kort tid inden man sår en ny afgrøde. Spørgsmålet om hvor stor tidsafstanden mellem gødskning og såning skal være kan sikkert ikke besvaret entydigt. – f.eks. var der 11% merudbytte i hørren i de gunstige parceller i Vildbjerg (avler F), selv om der var gødet med gylle kort før såning.

4) Er F1-hybrider og andre moderne højtydende sorter mindre modtagelige for virkningen af såtidderne end andre sorter? Forsøget på Vestjyllands Højskole med to sorter rødbeder (se nr. 6, 2006) kunne tyde på det. Maria og Matthias Thun har ikke selv mange erfaringer med F1-hybrider, da de oftest bruger frø af egen høst til deres forsøg (og man kan ikke tage brugbare frø af F1-hybrider). Der er i vores forsøg ikke brugt hybrider, men majsen (Blixem) og vårhveden (Taifun) er moderne højtydende sorter. Gulerodsfrøene til forsøget hos G. Lorenzen var biodynamiske af sorten Milan fra Bingenheimer.

Af hensyn til virkningen af konstellationerne, og af flere andre grunde, anbefales det at bruge biodynamiske frø til sine afgrøder, hvis det kan fås. Se forhandlere på www.biodynamisk.dk under Frugtbare frø.

Vi håber i forsøgene i 2007 at kunne sammenligne et par højtydende og mere normalt ydende sorters reaktion på gunstige og ugunstige dage.

5) Virkningen af konstellationerne forstærkes, når man bruger kiselpræparatet. Det betyder, at f.eks. gulerødder skal sprøjtes med kiselpræparatet på roddage for at få den bedste virkning. Der er ikke sprøjtet metodisk med kiselpræparat i forsøgene i 2006, men det vil vi inddrage i dette års forsøg.

Ud fra årets forsøg kan vi konkludere, at der et dukket nye spørgsmål op. De tyder på, at virkningen af konstellationer kan hæmmes af flere forskellige forhold. Derved har projektet fået en ny dimension end "blot" at vise, om der er udbytte- og kvalitetsfordele ved at dyrke efter såkalenderen. Vi håber at blive klogere på nogle af disse forhold med forsøgene i år.